

**FARG'ONA
TUMANLARARO
IQTISODIY SUDI**

150105, Farg'ona shahri, Al-
Farg'oniy ko'chasi, 47

Tel: (+99873) 244 64 13, 244 64 14

i.fargona.t@sud.uz

**FERGHANA INTER-
DISTRICT
ECONOMIC COURT**

150105, Ferghana, Al-Fargoniy
street, 47

e-mail:

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Фарғона **шаҳри** 2021 йил 14 апрель 4-1501-2102/963-
сонли иш

Фарғона туманлараро иқтисодий судининг судьяси Д.С. Акрамова раислигида, И. Исломованинг котиблигида, даъвогар вакили Х.А. Шомирзаев (05.04.2021 йилдаги рақамсиз ишончнома асосида), жавобгар вакили А.А. Абдумўминов (12.04.2021 йил кунги 7-сонли ишончнома асосида) иштирокида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Фарғона вилоят ҳудудий бошқармасининг даъвогар "BAKHODIR LOG'ON TEKSTIL" масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхона манфаатини кўзлаб судга киритилган жавобгар "Иттифоқ Султони баракаси" фермер хўжалигидан 32 799 109,58 сўм жарима ва суд ҳаражатларини ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни Фарғона шаҳар, Мустақиллик кўчаси, 312 манзилдаги кластер биносида сайёр, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И :

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Фарғона вилоят ҳудудий бошқармаси даъвогар "BAKHODIR LOG'ON TEKSTIL" масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхонаси (бундан буён матнда МЧЖ деб юритилади) манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар "Иттифоқ Султони баракаси" фермер хўжалигидан (бундан буён матнда Фермер хўжалиги деб юритилади) 32 799 109,58 сўм жарима ва ва суд ҳаражатларини ундиришни, ишни палата вакили иштирокисиз кўришни сўраган.

Суд ишни Савдо-саноат палатаси вакили иштирокисиз кўриб чиқишни мумкин деб топди.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъво талабини тўла қаноатлантиришни сўраб, жавобгар 11.04.2020 йил кунги 201-сонли давлат рўйхатидан ўтган шартнома бўйича 51.1 гектар ер майдонида 142,1 тонна пахта хом ашёсини етиштириш мажбуриятини ўз зиммасига олганини, лекин шартномавий мажбуриятини тўла бажармаганини шунинг учун жарима ҳисобланганини тушунтириб ўтди.

Жавобгар раҳбари суд мажлисида даъвони тан олмасдан, Қува тумани ҳокимининг 28.02.2020 йил кунги 280-сонли қарори

билан фермер хўжалигига жами 132,18 гектар ер майдони, шундан 118,59 гектар экин ер майдони ажратилганини, Қува тумани ҳокимининг 11.04.2020 йил кунги 561-сонли қарорининг 1-иловасидаги 316 рақамда Фермер хўжалиги кластер бўйича 75,2 гектар ер майдонида галла етиштириши режалаштирилганини, “Қува дон маҳсулотлари” акциядорлик жамияти билан тузилган контракция шартномаси 100,6 фоизга бажарилганини, ушбу ҳолатни тасдиқловчи туман ҳокимининг 280-сонли қарори, контракция шартномасининг асл нусхаси ва “Қува Дон Маҳсулотлари” акциядорлик жамиятининг 16.01.2021 йил кунги 05/-3/18-сонли маълумотномасини судга тақдим этганини, даъвогар билан 11.04.2020 йил куни тузилган 201-сонли контракция шартномасига асосан галла экилмаган, яъни экин майдонини қолган қисмида, яъни 43,4 гектар ер майдонида 117,2 тонна пахта хом ашёсини етиштириш учун шартнома тузилганини, ушбу шартнома бўйича 117,991 тонна пахта хом ашёси топширилганини, етказиб берилган маҳсулот учун хўжаликка 32 598 944 сўм пул маблағи тўлаб берилмаганини, судга мурожаат этилганини, Фарғона туманлараро судининг 16.02.2021 йил кунги ҳал қилув қарори билан даъво талаби тўла қаноатлантирилганини, даъвогар вакили судга келмаганини, суд бўлганидан сўнг даъвогар ўзидаги контракция шартномасида пахта экиладиган ер майдони 51,1 гектарга, топширилиши лозим бўлган пахта хом ашёсини 142,1 тоннага ўзгартириб, 24 067 тонна маҳсулот кам топширилган деб, 32 799 109,6 сўм жарима ҳисоблаганини, ушбу ҳақда суд бўлиб ўтганидан кейин хўжаликка хат ёзганида бошқа шартнома борлигини билганини, даъво талаби нотўғри бўлгани учун уни рад этишни сўради.

Суд тарафлар вакиллари тушунтиришларини тинглаб, иш материалларини ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра, даъвони рад этишни лозим деб топди.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан буён ФК деб юритилади) 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 466-моддасига кўра, қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи ўстирилган (ишлаб чиқарилган) қишлоқ хўжалиги маҳсулотини тайёрловчига контракция шартномасида назарда тутилган миқдор ва ассортиментда топшириши шарт.

ФК 333-моддасига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда, мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Иш материалларига қараганда, даъвогар МЧЖ ва жавобгар Фермер хўжалиги ўртасида 11.04.2020 йил куни “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича” 201-сонли контракция шартномаси тузилган. Лекин даъвогар ҳамда жавобгар вакиллари судга шартномани бир-биридан

фарқланадиган, лекин Фарғона тумани қишлоқ хўжалиги бўлимидан рўйхатдан ўтган асли нусхаларини тақдим этишди. Шартномаларни асл нусхалари кўздан кечирилди ва тарафлар вакилларига қайтариб берилди. Тарафлар ўртасидаги низо контрактация шартнома бўйича юзага келган.

Даъвогар томонидан тақдим этилган шартномада Фермер хўжалиги 51.1 гектар ер майдонида 142,1 тонна пахта хом ашёсини етиштириб топшириш шарти кўрсатилган. Даъво аризасида жавобгар томонидан 24 067 кг қиймати 109 330 365,27 сўм ташкил этган пахта хом ашёси етказиб берилмагани асоси келтирилиб ҳамда шартноманинг 5.2-бандидаги белгиланган миқдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда маҳсулот топширишдан асоссиз бош тортганлиги учун Фермер хўжалиги харидор МЧЖга топширилмаган маҳсулот қийматининг 30 фоизи миқдорида жарима тўлашлиги, жарима харид нархига белгиланган устамалар устамалар тўланиши ҳисобга олинмаган ҳолда ўтган даврда (ой, йил чораги, йил) маҳсулотнинг амалда шаклланган ўртача нархидан келиб чиқиб ҳисобланиши, бундан ташқари, маҳсулот тўлиқ етказиб бермаганлик натижасида юзага келган ва жарима билан қопланмаган зарарларни ҳам қоплашлиги шартида асосланиб, жавобгардан 32 799 109,58 сўм жаримани ундиришни сўраган.

Жавобгар томонидан судга тақдим этилган шартномада Фермер хўжалиги 43,4 гектар ер майдонида 117,2 тонна пахта хом ашёсини топшириши лозимлиги кўрсатилган. Суд тарафлар тақдим этган шартномаларга ҳуқуқий баҳо бериб қуйидагиларга асосан жавобгар томонидан тақдим этилган шартномани инобатга олишни лозим деб топди.

Қува тумани ҳокимининг 28.02.2020 йил кунги 280-сонли қарори билан Фермер хўжалигига жами 132,18 гектар ер майдони, шундан 118, 59 гектар ер майдони экин ер майдонини ажратилган. Фермер хўжалиги “Қува дон маҳсулотлари” акциядорлик жамияти билан 13.04.2020 йил куни 316-сонли 2020 йилни ҳосилидан 119,5 гектар ер майдонида бошоқли дон етиштириш шартномасини тузган ва унга асосан режани 100,6 фоизга бажариб 406,9 тонна бошоқли дон топширган. Ушбу ҳолатларни тасдиқловчи туман ҳокимининг 280-сонли қарори, контрактация шартномаси асл нусхасини ва “Қува Дон Маҳсулотлари” акциядорлик жамиятининг 16.01.2021 йил кунги 05/-3/18-сонли маълумотномаси судга тақдим этилган.

Жавобгар 43,4 гектар ер майдонида (118,59га-75,2 га= 43,39 га) етиштирган пахта хом ашёсига кластер пул маблағини тўла ўтказиб бермагани учун Фарғона туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат этиб, кластер МЧЖдан 32 598 944 сўм қарздорликни ундириб беришни сўраган. Иш кўрилаётганида жавобгар кластер МЧЖ вакили судга келмаган. Суднинг 16.02.2021 йил кунги 4-1501-2101/305-сонли ҳал қилув қарори билан даъво талаби тўла қаноатлантирилган. Ҳал қилув қарори

қонуний кучга кирган. Даъвогар вакилининг судда берган тушунтиришида ва 01.04.2021 йил кунги 7-сонли эътирозномасида 32 598 944 сўм асосий қарз ва суд ҳаражатлари мажбурий ижро ҳаракатлари давомида МЧЖдан ундириб берилгани кўрсатиб ўтилган. МЧЖ 4-1501-2101/305-сонли иш юзасидан аниқланган шартнома шартлари, яъни экин ер майдони ва етиштирилиши лозим бўлган пахта хом ашёсига нисбатан ўз эътирозларини билдирмаган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекснинг 68-моддасини иккинчи ва учинчи қисмларига асосан “Ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак. Ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган далилларни ишда иштирок этувчи бошқа шахслар олдида, агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, суд мажлиси бошлангунига қадар ёки суд белгилаган муддат доирасида очиб бериши лозим”, дейилган.

Даъвогар томонидан 4-1501-2101/305-сонли иқтисодий судида Фермер хўжалигини 43,4 гектар ер майдонида 117,2 тонна пахта хом ашёсини етиштириш шартнома шарти бўйича низо кўрилганида ўзида мавжуд бўлган контрактация шартномасини тақдим этмаган, Фермер хўжалиги тақдим этилган шартномасини ҳақиқий эмас деб топиш ҳақидаги қарши даъво талаби билан мурожаат этмаган. Ҳал қилув қарори билан аниқланган ҳолатларни тан олиб, асосий қарзни Фермер хўжалигига тўлаб берган.

Бундан ташқари, Фермер хўжалигига 118,59 гектар экин ер майдони ажратилган бўлиб 75,2 гектарда галла етиштирган ва унда 51,1 гектар ер майдонида пахта хом ашёсини етиштириш имконияти мавжуд бўлмаган, фақат 43,4 гектар ер майдонида пахта хом ашёсини етиштира олиши мумкин эди.

Даъвогарнинг Фермер хўжалиги шартномавий мажбуриятларини бажармагани ҳолати ўз исботини топмагани учун суд даъво аризасини рад этишни, суд ҳаражатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим деб топади.

Юқоридагиларда асосланиб, суд Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекснинг 118, 176-179 моддаларини қўллаб,

Қ А Р О Р Қ И Л Д И:

Даъво талаби рад этилсин.

Даъвогар “BAKODIR LOG’ON TEKSTIL” масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхонасидан республика бюджети ва суд ҳокимияти органларини ривожлантириш жамғармасига 655 982,19 сўм давлат божи ундирилсин. Тўланган 19 600 сўм почта ҳаражати даъвогар зиммасида қолдирилсин.

Ҳал қилув қарори устидан устидан бир ой муддат ичида шу суд орқали Фарғона вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича апелляция судлов ҳайъатига шикоят (прокурор протест) келтирилиши мумкин.

Раислик этувчи
Д.С. Акрамова

